II
A-8160
184665

167603

'Nsegnamënt per la Šoventù

de

Merch Tòne Murèt.

(Gardenice — per Gherdëina.)

Quod munus reipublicae majus meliusve affere possumus, quam si docemus atque erudimus juventutem, his praesertim temporibus quibus ita prolapsa est, ut omnium opera refraenanda atque coërceuda sit?

(Cicero II. de Div.)

Chl'un mäšer o miour bëŋ pudons nous fè alla patria, aùter chë chëll de 'ŋsëgnè y de 'ŋstrui la šoventù, maššimamënter a chiš tëmpes, ulà chë la jè taŋ ruinèda, chë dutg mëssoŋ së sfurzè alla tëni sott, y alla fè stè 'n regula?

(Cic. II. de Div.)

Viribus unitis et ubique monenda juventus.

Dr. Fassetta.

Colla fòrzes tënioŋs adùŋ — per dè ai šougn uŋ boŋ custùm.

Dr. Fassetta.

Fiŋchë t' jës šoun, o fi, sibbes attënt a mi dutirines,
Tëgn'les tël cuer, coi fatg mostr'les, fiŋch' la vita tu fines. —
Daŋ'l dutt reccórdetë d'unorè Die, y'l père y l'oma,
Y pò aŋchë chëi, chë 'mpö d'ëi la natura të dona. —
Schiva la baušia, chësta pòrta dann y nia de boŋ,
Ti fai confessa sinziermënter, y prèst arès perdoŋ. —
'L savëi vëlch jè bòna còssa, donca 'mpèra con uoja,
Y tu giaterés ròba, stima y unour a maruoja. —
La currezioŋs de ti defetg tuà su fort con grà y gëŋ,
Ma svèrdetë, chë 'n aùtra no të fëše plü de bušëŋ. —
Uŋ smičler no sibbe mëi ti amich: uŋ tël no poss' j' udëi.
Y chi chë dei fai no t'amunëš, t'odia, y jë da tëmëi. —
Chi con të fe la mënines t' hà 'ngiannà, sibbes accòrt!
'L medemo crierà mò l'occašioŋ a të fè de tòrt. —
L'uem prudënt së 'ŋgiànna datrài drèt, chë 'l no crë ad ugnuŋ,
Dutta la confidenza pièrd chëll, chë no crë a deguŋ. —
Šë tu fëšes vëlch de mël, o šë del fè hès 'l pënsier,
Alla šënt l'ascuëndes, ma no a Die, chë cunëš ti cuer. —
J sucrëtg no confidè aùter, ch' ai cumpagnes stimëi
Y šë tu dešidres, chë ëi scote, òra n' ëi di mëi. —
No tgëlè mëi curious aùter ch' a chëll, chë sta bëŋ soura,
Burta còsses ruina del cuer të pèrta d'ugn, oura. —
A paròles a mëža botgia no dèpa mëi a mënt,
Chi chë de chëstes së gòd, schiva fort y fort con spavënt. —
Rië y drèt èrt sarà tel prim 'l scumenčamënt d'ugni lour,
Ma te puech tëmp të purterà 'l graŋ vadagn' y böll unour. —
Tu fòes dàt al šuëch? prèst s' ëŋ šóla 'n tèl divertimënt,
Soul de chëll chë t'hès imparà, arès fort böll pajamënt. —
Šòva all' ana, šòva al corp së dè peš con prudënza,
Ruina l'ana, ruina 'l còrp la truepa frëidumënza. —
'L fè del bëŋ a šënt a ti të pòrta la ghòrlanda,
Ma šë no t'àmes i autri, sëgn d'amor d'guŋ no të manda. —
Graŋ maruoja no të fè dla fortuna dla canaja,
Reccordetë! chiš tèrd o a bonëura segùr la paja. —
Šë t'uès blëita, fiŋchë t'jës šoun no schivè la fadia,
Segùr 'l lour të purterà bölla peš, no 'l no fè nia. —
Miratë, y šë tu cunëšes y tu sès de vöster böll,
No të laurè con vič, o con porté aut y stòrt 'l tgiapöll. —
Ma šë la natura no t' hà dàt böllëzza deguna,
Coll talënt, ch'Iddie t'ha dàt, chiër de fè dlonch ti fortuna. —
No fè mëi vëlch, chë të pòrte disunour o graŋ muoja,
Sibbes tèl, chë dutg a t'udëi y a t'audi èbbe uoja. —
Chë doŋ rëšonè puech, plù audì, ugnuŋ da sè cunëš:
A chëst una lëŋga y doi urëdles bëŋ fort t'amunëš. —
La ròba të mantëgnes con avëi šàldi bëŋ cura,
Starà fort da lonč i lereš, fiŋchë la guardia dura. —
Dutg së dá gëŋ boŋ temp, ma tëŋ a mënt, chë cheš të feš dann,
'L lour, bëŋchë riē tel prim, si pajamënt të darà ugn'ann. —
Viŋ böv mušedà con ega, blot ugnuŋ ëŋ böve puech,
Chi chë da šoun së dà al viŋ, na graŋ flamma mëtt te fuech. —
Uès amizi? t'ëi giaterès con fè amabil cièra,
Plù saurì con bòna paròles y bölla manièra. —
La puvertà y 'l pitl avëi a deguŋ no jë trè dànt,
Chëll chë dà ricchëzzes të feš aŋchë subit puëre fànt. —
No de šaghé l'òr, bëŋsi la virtù të dè jë cuŋsëi,
Chë la virtù pòrta òr, no chëst chëlla, prèst pòsses udëi. —
Coll' imparè gëŋ y tëni a mënt no farès de chëi atg.
Chë feš chëi, chë uel möfum desmustrè l'eurità ai màtg. —
Còsses, bëŋchë šàldi bölles y dölettoules 'mprima,
No cri, šë les të pòrta dann, o të ròba la stima. —
No sibbes desënnous, da dutg bëŋ tëmù jë 'l viz d'l'ira,
Odia y schiva ugni còssa, ch' a tèl bur mèl të tira. —
'L lëŋ all' auta, bëŋchë grand y gròssa, vëŋ suënz dal vënt sbattù,
'Ntaŋch' alla bassa chiòtta y con bòna peš stà la sièna;
Iŋši 'l grand avëi jè tel pericul plù ch' ëŋ no mièna,
'Ntaŋchë del pitl avëi no jè 'l pericul de ši perdù. —
Chi chë rëšona puech mostra respött, y de vöst'r valënt,
Chi chë rëšona a si tëmp, mostra crianza, y d'avëi talënt. —
Tu šaghëjes de vöster fort bëŋ udù? sibbes dlonch tèl,
Cò chë tu 'ŋstëss dešidres, y a deguŋ no fè vëlch de mèl. —
Castich no giàta, chi con amor òlga a chëll, chë 'ŋsëgna,
La pajerà chi 'l despriëša, y a ubedì no së dëgna. —
Fortunà sarà chëll šoun, chë t'la virtù crëš coi agni,
Per si bëŋ fè uŋ plù de l'auter ël lòda con rëšoŋ:
Dal ciöl jë dešidra fortuna, y chë stèbe fort bëŋ 'ŋtoŋ. —
A 'n šoun chë jè frèd deguŋ no darà bona paròla,
Sarà da ugnuŋ despriëšà. ris òra da dutta la šent,
'L père 'ŋstëss no 'l pudrà bëŋ udëi, tëgnetël fort a mënt. —
'L prim fallamënt të purterà graŋ dann, ma no të ruina,
Segùr al mèl t'usa 'l viz, y a perdizioŋ të strašina. —
'Ert y termënd riē të parerà tel prim 'l fè del bëŋ,
Ma caŋchë t' jës uŋ jèdë usà, 'l farès drèt saurì y gëŋ. —
Reccordetë y lòda suënz i servišes, chë t'hès giatà,
Cuër ite, y dai aùtri laša laudè chëi, chë tu hès fà. —
Šë tu dubitëjes de lièšer l'unour o 'l vadagnë,
Sèbbes, chë no chëst, bëŋši chëll, dlonch sibbe ti campagnë. —
Suënz hà chëll, jè spintlà de bon' opres bölla cumpëida,
'Ntaŋchë 'l rich con graŋ pompa së furnëš t'òr y te sëida. —
Con ti loures no dësses mëi cri stima o graŋ unour,
'Mpò tgëla de vöster tèl, da cumparì d'ugnëura 'l miour. —
Alla ròba no purtè no mass' amor, no mass' arič,
Šë la no të cuntënta, o të mostra, cò chë la jè šita,
T'accumpagnëla 'mpò dlonch, y šuda i dis de ti vita. —
La fortuna, ch' Iddie të dà, gòdetë con peš y gëŋ,
Ma šagheja d'ugnëura d'aršoŋšer tòst uŋ mašer bëŋ. —
La fortuna bëŋ prèst së muda, tëgnetë 'l fort a mënt,
Te chësta n'èbbes superbia, t'la disgrazia no spavënt. —
Dešidres sinziermënter de vöst'r fortunà y cuntënt,
Ussërva bëŋ chëll puech, chë t'hè dit, y t'arès 'l pajamënt. —
Iddie, chë con sapiënza žënza fiŋ regirëa dutt,
A chëš lour dèbbe benedešioŋ, chë 'l pòrte dlonch si frutt. —
Da dumàŋ, caŋchë stlëa dì, y chë tu leves, o fi,
Da sëira, caŋchë dò la fadies tu vès a durmì,
Auza la mënt y 'l cuer a Iddie, chë 'l uëbbe të custodì. —
Ël të darà talënt y sanità in abbundanza,
Y mò plù, šë tu mantëgnes suŋ ël bòna fidanza. —
La fadies y ugni lour — per Iddie y a si unour. —

Roma, 'l 1. de Šenè 1587.